

นโยบายของรัฐกับการจัดการและควบคุมความรุนแรง¹

สุกรี หลังบุเต๊ะ

มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

นโยบายจังหวัดชายแดนภาคใต้: รัฐและรัฐบาล

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเรื่อยมาตั้งแต่เหตุการณ์ปล้นปืน ณ ค่ายปิเหล็งในเดือนมกราคม พ.ศ.2547 เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงความล้มเหลวในการดำเนินนโยบายก่อนหน้านั้นของประเทศไทยมา โดยตลอดหรือไม่ หรือเป็นเพียงแค่ความผิดพลาดของการดำเนินนโยบายสามด้านของรัฐบาลยุคต่างๆในอดีตหรือไม่ คือ

1) นโยบายด้านชาติพันธุ์ อันส่งผลโดยตรงต่อการจัดการและควบคุมแนวคิดใดๆ ของความเป็นอื่นที่ไม่ใช่ความเป็นไทยในมิติของความรู้สึกของคนส่วนใหญ่กับความเป็นจริงทางเชื้อชาติที่ทำให้เกิดชาตินิยมชาติพันธุ์ (Ethnic Nationalism) ขึ้นมาในลักษณะ ของการต่อสู้ของคู่ต่อสู้ ทั้งที่ปรากฏตัวและปรากฏตัวเหล่านี้ทำให้พัฒนาการของชาตินิยมพลเมือง (Civic Nationalism) ที่ควรได้รับการพัฒนาบนฐานคิดของหลักประชาธิปไตยขนานคู่กับกระบวนการสร้างชาติในด้ามขวานทองมีพัฒนาการที่ช้าลงและบางครั้งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเสมือนจะป่าวประกาศออกมาว่า ผิดพลาดและล้มเหลวมาโดยตลอดทั้งส่วนใต้สุดของประเทศและส่วนอื่นๆที่เมล็ดพันธุ์แห่งความขัดแย้งทางความคิดเหล่านี้ได้กลายเป็นความรุนแรงที่วันนี้คนไทยกับคนไทยเช่นฆ่ากันเอง

2) นโยบายด้านศาสนาที่ทั้งรัฐและรัฐบาลหลายยุคหลายสมัย ทั้งก่อนและหลังเหตุการณ์ที่ปิเหล็ง ซึ่งแม้จะระบุชัดว่าคนไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการนับถือและปฏิบัติตามหลักการของศาสนาของตนเองในประเทศไทยก็ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความล้มเหลวเชิงนโยบาย ที่ไม่สามารถปฏิบัติใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการของประชาธิปไตย นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการผู้หญิงที่มีความประสงค์จะปฏิบัติตามหลักการของศาสนาโดยการคลุมศีรษะอย่างมิดชิดตามโอกาสที่รัฐธรรมนูญมาตรา 38 เปิดไว้ ไม่สามารถกระทำได้เพียงแค่ผู้บริหารสถาบันหรือหน่วยงานรู้สึกว่าจะไม่ควรอนุญาต อนุมัติ หรือแม้กระทั่งอนุโลมให้กระทำได้ เหล่านี้ไม่รวมถึงโอกาสที่ขาดและหายไป

¹ เอกสารประกอบการบรรยายในเวทีคลังสมองเครือข่ายแก้ไขปัญหาคัดใต้ “5 ปีไฟใต้: สงคราม: ความรู้: ความลับ: ...แล้วไงต่อ?” จัดโดยศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ ร่วมกับสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์ภาคใต้แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2552 ณ โรงแรมโนโวเทล เซ็นทารา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

เพราะการประกาศใช้กฎอัยการศึก และ พ.ร.ก.บางฉบับ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงในความเป็นมนุษย์ขึ้นมาของประชาชน ในขณะที่รัฐและรัฐบาลมีความจำเป็นต้องประกาศและนำมาใช้เพื่อโจทย์หลักแห่งความมั่นคงของชาติ

3) นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนาที่กล่าวมาข้างต้นที่บางครั้งทำให้เกิดความเกี่ยวข้องกันเมื่อมีการเติมน้ำหนักลงไป ณ ตรงใดที่แต่ละฝ่ายต้องการจนทำให้ภาพเหล่านี้กลายเป็นภาพใหญ่ของความขัดแย้งที่ไม่สามารถแปรปรับไปสู่การดำรงชีวิตอย่างสมานฉันท์ของผู้คนที่มีความต่างในพื้นที่ดังกล่าว สุดท้ายมันได้นำไปสู่ การดึงดูระหว่างกัน (Tug of War) ที่ทำให้เกิดภาพตรงกันข้ามที่ซีกด้านล่างมองว่ามั่นคงคือ การเมืองเพื่อความอยู่รอด (Politics of Survivals) อันเป็นเหตุและผลของการย่นขึ้นมาต่อสู้ทั้งในแนวทางสันติวิธีที่เห็นกันตลอดมาตั้งแต่การต่อสู้ของหะยีสุหลงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันที่ทำให้เกิดนักสันติวิธีในพื้นที่มากมาย หรือการต่อสู้แบบรุนแรงที่นำสู่ความรุนแรงที่ที่บางครั้งและหลายๆ ครั้งประชาชนทั่วไปที่ไม่พร้อมที่จะเลือกข้างเหมือนกับไม่มีที่นิ่งที่ยืนในปรากฏการณ์นี้ ในขณะที่ซีกด้านบนกลับมองว่าเหล่านั้นคือ การเมืองของการเป็นกบฏ (Politics of Rebellions) ดังนั้นหากว่าการดำเนินนโยบายของรัฐในอดีตที่ผ่านมาจนจนถึงปัจจุบันยังเติมเชื้อไฟของการดึงดูระหว่างกันเหล่านี้ การพัฒนาจังหวัดชายแดนเพื่อให้เกิดสันติภาพและสันติสุขอันยั่งยืนบนโลกนี้คงเป็นไปได้ยากมาก เพราะปรากฏการณ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นเพราะมีสัญลักษณ์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องเท่านั้น แต่บางครั้งเราก็มองเห็นถึงการเมืองสัญลักษณ์ที่ถูกสร้างและเจือปนอยู่ในปรากฏการณ์เหล่านั้นด้วยต่างหาก

การจัดการความขัดแย้งและการควบคุมความรุนแรงของรัฐ: ระหว่างความล้มเหลวและความสำเร็จ

การเรียกร้องของหะยีสุหลง 7 ประการ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและผูกพันกับมิติชาติพันธุ์ ศาสนา และทรัพยากร ที่หลายฝ่ายให้คำอธิบายที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง หากจะมองซีกใต้งด้านหนึ่ง อธิบายว่านั่นคือการเรียกร้องเพื่อความเป็นอื่นในสังคมไทยที่ควรแก่การรวมชาติพันธุ์ต่างและสถาปนาความเป็นชาติไทยหนึ่งเดียว การดำรงไว้ซึ่งศาสนา และการรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ อย่างไรก็ตาม อีกซีกหนึ่งกลับมองว่านั่นคือการต่อสู้ของวีรบุรุษ โดยกระบวนการสันติวิธี และหลายฝ่ายก็มองว่านั่นคือการเมืองภาคประชาชนที่ได้เริ่มมีการหว่านเมล็ดพันธุ์อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการจัดการและควบคุมความรุนแรงของรัฐและทุกรัฐบาลที่ผ่านมาประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ควรมองกลับไปที่การจัดการความขัดแย้งของชาวมุสลิมกับรัฐและรัฐบาล

ในสมัยของหะยีสุหลง ในเจ็ดประการนั้นที่เกิดคำอธิบายต่อกิจกรรมทางการเมืองเหล่านั้นถูกตรา
ว่าเป็นการเมืองแห่งความเป็นอื่นและความเป็นกบฏ วันนี้เงื่อนเจ็ดตัว เจ็ดจุดนั้นได้รับการคลี่บ้าง
แล้วหรือยัง หรือเพียงแค่เงื่อนตัวใหม่จนทำให้เงื่อนเหล่านั้นถูกทับไป แต่ที่ว่าไม่ว่าจะเป็น
ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนของภาคประชาชนในพื้นที่ ไม่ว่าจะ
ผลการวิจัยของนักวิจัยในพื้นที่และนอกพื้นที่ ล้วนแล้วชี้ให้เห็นว่าข้อเรียกร้องเหล่านั้นยังคงมีการ
เรียกร้องต่อไปเรื่อยๆ น้อยประการนักที่ได้รับการเยียวยา และหลายประการเช่นเดียวกันที่แม้การ
เยียวยาเกิดขึ้นก็ยังคงไม่ยั่งยืน หากว่านโยบายด้านอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ ศาสนาและการจัดสรร
ทรัพยากรในพื้นที่ยังไม่สามารถสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของประเทศร่วมกันของคนไทย
ทุกภาคส่วน

อีกทั้งบ่อยครั้งมากที่โจทย์ของการสร้างชาตินั้น มีความชัดเจนเกี่ยวกับฐานคิดความต่าง
ทางชาติพันธุ์และศาสนาที่จะส่งผลต่อความมั่งคั่งและร่ำรวยในทรัพยากรมนุษย์ที่พร้อมจะสร้าง
ความมั่นคงในชาติอย่างถาวรและยั่งยืน.